

Роксолана БЛЯВСЬКА,
здобувачка 3 курсу спеціальності «Економіка»
Керівник: **Олена НІСХОДОВСЬКА**
канд. екон. н., доцент кафедри економіки,
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
м. Кам'янець-Подільський

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Проблема корупції притаманна будь-якій державі, вона існує у будь якій сфері діяльності. Віками людство прагнути подолати корупцію набувало як позитивного, так і негативного досвіду боротьби з цією соціальною аномалією. Кожна країна намагаючись запровадити свою ефективну систему заходів, які б знизили до мінімуму негативні наслідки корупції, сформувала власний унікальний та нетиповий досвід запобігання корупції.

На основі зарубіжного досвіду протидії корупції можна описати найважливіші принципи, які істотно підвищують ефективність антикорупційної діяльності і цілком можуть застосовуватись в нашій країні. У сучасній державі органи влади повинні бути публічними в двох сенсах одночасно. По-перше, органи влади повинні бути публічні в тому сенсі, що вони повинні діяти в інтересах суспільства, вирішувати його проблеми, сприяти його розвитку. По-друге, органи влади повинні бути публічними в сенсі інформаційної відкритості для суспільства усієї своєї діяльності за винятком дуже вузьких сфер секретних, які визначаються виключно необхідністю забезпечення безпеки суспільства і держави.

Але, зважаючи на всеохоплюючий характер корупції, вона існує фактично в кожній сфері в кожній країні, проте є країни, яким вдається успішно запобігати вчиненню корупційних діянь їх громадянами, а є країни, в яких рівень корупції залишається надмірно високим.

За 2023 рік Україна отримала 36 зі 100 балів в Індексі сприйняття корупції, додавши 3 бали у порівнянні із минулим роком. Такі дані опублікувала

Transparency International Ukraine. Тепер ми займаємо 104 позицію поміж 180 країн.

Зростання України на 3 бали – один із найкращих результатів за минулий рік у світі. Всього за останні 10 років Україна додала 11 балів – це найбільший приріст серед країн, які зараз мають статус кандидаток до ЄС. Нагадаємо, що минулого року Україна набрала 33 бали (+1 бал), та посіла 116 місце.

Дослідження покриває період з лютого 2021 року по вересень 2023 року. І суттєвий приріст показника країна отримала саме за час великої війни.

Експерти Transparency International Ukraine виділяють ключові події, які вплинули на результат:

- ухвалення та реалізація Антикорупційної стратегії та Державної антикорупційної програми (ДАП);
- активізація затримань і розслідувань у топкорупційних справах;
- проведення більшості закупівель у Prozorro.

Так само 36 балів за результатами цього річного дослідження мають Алжир, Бразилія та Сербія. На один бал нас випереджають Албанія, Аргентина, білорусь, Гамбія, Ефіопія та Замбія – всі вони мають по 37 балів. А на бал менше, ніж Україна, – Боснія і Герцеговина, Домініканська Республіка, Єгипет, Непал, Панама, Сьєрра-Леоне та Таїланд.

Японія. Характерною особливістю нормативно-правового регулювання антикорупційної сфери в Японії є фактична відсутність профільного законодавчого акту. Як не парадоксально це не заважає країні вести активну боротьбу з корупцією. Зокрема за результатами 2021 року ця країна посідає 18 місце серед інших порівняно «некорумпованих держав» [1]. В Японії корупційним злочином вважаються дії політиків, які за певну винагороду просувають інтереси третіх осіб, оказуючи безпосередній вплив на інших осіб з метою прийняття працівниками інших державних інституцій бажаного цими третіми особами рішення. Одним із основних напрямів реалізації антикорупційних заходів у країні є саме кадрова політика, її сутність полягає в

тому, що публічні службовці в Японії отримують достатнє грошове забезпечення, що заохочує їх до доброчесності.

Фінляндія. Фінляндія посіла друге місце у рейтингу сприйняття корупції Transparency International у 2023 році. Доречно зауважити, що згідно із статистичними даними поліції та судів у Фінляндії корупція також майже відсутня. Корупційні правопорушення, що вчиняються публічними службовцями в судах розглядаються досить рідко. Такий стан корупції у країні також підтверджується вибірковими даними International Crime Victim Survey. Крім того, за результатами опитування фінських респондентів, кількість випадків вимагання державними і муніципальними службовцями хабарів, протягом поточного року також фактично дорівнює нулю. Не менш важливим заходом протидії корупції у Фінляндії вважається і «соціальний контроль». У Фінляндії є муніципалітети, населення яких становить близько 200 осіб, але вони мають самоврядування. Така система є запорукою легітимності влади. Тому фіни не бояться її представників, як наприклад, поліцейських. Люди не бояться політиків, і політики не бояться народу – вони всі відчувають себе членами одного громадянського суспільства.

Швеція. Запозичення досвіду Швеції може бути корисним для удосконалення антикорупційної діяльності в Україні. Шведська антикорупційна стратегія характеризується своєю суворістю та послідовністю. Парламентом та урядом Швеції запроваджено високі етичні стандарти для чиновників та професійну відповідальність, побудовано незалежну й ефективну систему правосуддя, запроваджено вільний доступ до державних документів. Швеція має добре розроблену систему законодавства для боротьби з корупцією. Кримінальне законодавство охоплює всі форми корупційних правопорушень, що містяться в Кримінальній конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією та Додатковому протоколі. У Швеції, як і у більшості Скандинавських країн немає спеціалізованих антикорупційних органів, які контролюють виконання антикорупційного законодавства, а основним нормативно-правовим актом, який передбачає покарання за неправомірне отримання винагороди

службовими особами являється Кримінальний кодекс Швеції. Шведська модель боротьби з корупцією характеризується широким громадським впливом на високопосадовців, які вчиняють корупційні діяння, держава забезпечує максимальну можливість свободи слова та прозорості у публічних справах. Так, наприклад у Швеції особливо активну участь у протидії та запобіганні корупції здійснюють громадські організації.

Данія. Справедливо вважається, що Данія взагалі не пов'язана з корупцією. Країна дуже активно бере участь у міжнародних заходах із боротьби з корупцією, і більшість експертів сходяться на думці, що її державний сектор демонструє високий рівень чесності. Тим не менш, у порівнянні з більшістю інших країн в Данії увага особливо не зосереджена на формальному регулюванні поведінки державних службовців й детальні кодекси поведінки практично відсутні. Це може здатися парадоксом, але пояснення полягає в традиції та культурі державної служби в Данії.

Підводячи підсумок зазначимо, що антикорупційний досвід запропонованих країн дійсно виглядає певним орієнтиром до якого має прагнути кожна країна, у тому числі, й Україна. Основна їх перевага – це належне урядування, адже органи публічного адміністрування здійснюючи свої повноваження усвідомлюють важливість своїх дій для добробуту суспільства, оцінюють діяльність в сфері управління як престижну та цінують свою репутацію.

Список використаних джерел

1. Індекс сприйняття корупції у світі (станом на 2022-2023 роки) / Transparency International Ukraine. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2023/>
2. SWEDEN to the EU Anti-Corruption Report // URL : <https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption>.

3. Чепелюк В. М. Досвід зарубіжних країн у боротьбі з корупцією. Антикоруційний вісник «Ваша надія». URL: <http://www.antykor.info/en/dosv%20d-zarub%20zhnikh-kra%20n-u-borotb%20z-korupc%20ju/>